

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

5. Zavalevsky, Yu. I. (2003). Formuvannya hromadyanskoї spryamovanosti starshoklasnykiv u vykhovnomu protsesi zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Formation of civic orientation of high school students in the educational process of secondary schools]. *Candidate's thesis*. Kyiv. 356 p. [in Ukrainian].
6. Ivashkovsky, V.V. (2010). Teoretyko-metodychni zasady vykhovannya starshoklasnykiv yak subyektiv hromadyanskoho suspilstva [Theoretical and methodological principles of educating high school students as subjects of civil society]. Kyiv, 124 p. [in Ukrainian].
7. Korniyev, M. N. (1995). Sotsialna psykholohiya [Social psychology]. Kyiv, 326 p. [in Ukrainian].
8. Leontyev, A.N. (2005). Deyatel'nost, soznaniye, lichnost [Activity, consciousness, personality]. Moscow, 269 p.
9. Savrasova-Vyun, T. O. (2012). Psykholohichni osoblyvosti doslidzhennya typiv hromadyanskoї aktyvnosti starshoklasnykiv [Psychological features of the study of types of civic activity of high school students]. *Bulletin of postgraduate education: coll. Science. work. University of Management. Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*; (Ed.). V. V. Oliynyk. Kyiv, pp. 375–382. [in Ukrainian].
10. Yakovleva, D.S. (1969). Vospitaniye grazhdanskoї soznatel'nosti i aktivnosti u starsheklassnikov sredney shkoly [Education of civic consciousness and activity among high school students]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow, 27 p.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2022

УДК 378.14.091.3-051:004.9

DOI:

Олег Авраменко, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Іван Нищак, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформатики та інформаційних систем
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Яна Ярошик, аспірант, викладач кафедри інформатики
та інформаційно-комунікаційних технологій
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано особливості використання електронних підручників (ЕП) як засобу підготовки майбутніх учителів інформатики до медіаосвітньої діяльності. Встановлено, що цілеспрямоване та системне використання ЕП уможливує підвищення динаміки навчального процесу, урізноманітнення форм й методів навчальної взаємодії, забезпечує належні умови для самостійної творчо-дослідницької діяльності здобувачів освіти. Вирішальним чинником в умовах комп'ютерно-орієнтованого навчання є здатність педагога до дидактично правильного використання ЕП, що передбачає його раціональну інтеграцію у структуру заняття, максимальне використання усіх доступних переваг та дидактичних можливостей.

Ключові слова: вчитель інформатики; електронний підручник; інформаційні технології; медіаосвіта; медіаосвітня діяльність.

Лит. 8.

Oleg Avramenko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Informatics and Information-Communication Technologies Department
Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

Ivan Nyshchak, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Informatics and Information Systems Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Yana Yaroshyk, Postgraduate Student, Lecturer of the Informatics and
Information-Communication Technologies Department
Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

PECULIARITIES OF USING THE ELECTRONIC TEXTBOOK AS A MEANS OF PREPARING FUTURE TEACHERS OF INFORMATICS FOR MEDIA EDUCATIONAL ACTIVITY

The article analyzes the features of the use of electronic textbooks as a means of preparing future teachers of computer science for media education. It has been established that an electronic textbook is pedagogical software

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

that fully or partially covers the theoretical material from the main sections or topics of the discipline. For software of this type is characterized by a hypertext structure of educational material, the presence of control systems with elements of artificial intelligence, self-control unit, a developed multimedia component.

The use of electronic textbooks as a means of preparing future teachers of computer science for media education provides the following didactic benefits: 1) facilitates students' understanding of the content of educational material by expanding ways of presenting educational information, activating different types of sensory perception (visual, auditory, emotional, etc.); 2) provides an opportunity for individual educational trajectory of students in accordance with their own cognitive abilities and personal experience of educational activities; 3) enables the organization of various types of independent educational and cognitive activities of students at all stages of training; 4) provides an opportunity for the organization of automated pedagogical control, self-examination of students in the main sections and topics of the academic discipline; 5) enables the performance of auxiliary functions of the teacher related to the organization of the educational process, providing access to information resources, illustrating educational information, conducting control activities, etc.

The use of electronic textbooks in the process of professional training of future teachers of computer science allows you to use different forms of organization of educational activities of students: frontal, individual, pair, group. The electronic textbook can be used during the whole period of the lesson, or at its separate stages, depending on the didactic tasks.

The effectiveness of the use of electronic textbooks is determined not only by the quality of selected educational material and the successful organization of its structure. The decisive factor is the ability of the teacher to didactically correct use of the electronic textbook, which involves its rational integration into the structure of the lesson, the maximum use of all available benefits and didactic opportunities.

Keywords: computer science teacher; electronic textbook; Information Technology; media education; media educational activities.

Постановка наукової проблеми та її значення. Нині пріоритетним напрямом розвитку освітньої галузі стає цифровізація освіти, спрямована на широке впровадження сучасних засобів інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій з метою удосконалення навчального процесу, забезпечення його доступності, підвищення ефективності та результативності. Одним з аспектів цифровізації освіти є використання електронних засобів навчального призначення, що сприяє удосконаленню навичок медіаосвітньої діяльності суб'єктів навчання, уможливіє підвищення динаміки навчального процесу, урізноманітнення форм й методів навчальної взаємодії, забезпечує належні умови для самостійної творчо-дослідницької діяльності здобувачів освіти.

Уміння працювати з електронними навчальними засобами (зокрема електронним підручником) для цілеспрямованого пошуку, відбору, аналізу і структурування необхідної навчально-пізнавальної інформації, здатність використовувати весь доступний потенціал сучасних засобів інформаційно-комунікаційних (головно цифрових) технологій в освітній діяльності виступає основним показником медіакомпетентності майбутніх фахівців. Відтак можна стверджувати, що цілеспрямоване й системне використання електронних підручників у процесі професійного становлення майбутніх учителів інформатики доцільно розглядати важливим засобом підготовки студентів до медіаосвітньої діяльності.

Аналіз досліджень з проблеми. Науково-

теоретичні основи реалізації освітнього процесу з використанням електронних засобів навчального призначення знайшли відображення у наукових працях В. Волинського, Р. Гуревича, М. Жалдака, Г. Козлакової, В. Лапінського, Ю. Машбиця, Н. Морзе, Ю. Рамського та ін. Психолого-педагогічні аспекти розробки та впровадження електронних підручників у процес навчання різних навчальних дисциплін стали предметом наукового пошуку С. Вербицької, О. Джеджули, Є. Мандрика, І. Нищака, І. Петрицина, М. Юсупової та ін.

Незважаючи на велику кількість науково-педагогічних досліджень, потребує додаткового вивчення проблема використання електронних підручників, зокрема як засобу підготовки майбутніх учителів інформатики до медіаосвітньої діяльності у педагогічних ЗВО. Також залишається відкритим питання створення (вибору) відповідних програмних засобів (електронних підручників) з урахуванням комплексу навчально-методичних, дизайн-ергономічних і технічних вимог. Транспортная инфраструктура как фактор оценки объекта недвижимости.

Наявність означених проблем та необхідність їх часткового розв'язання зумовили вибір теми та формулювання **мети дослідження** – дослідити й теоретично обґрунтувати дидактичні можливості електронного підручника як засобу підготовки майбутніх учителів інформатики до медіаосвітньої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Не викликає сумнівів факт, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі

суттєво впливає на якість навчальної роботи здобувачів освіти, підвищує її ефективність, породжує високий рівень зацікавленості та мотивації до навчання. Реалізація інформаційно-комунікаційних технологій неможлива без спеціальних програмних засобів навчального призначення – електронних засобів навчання.

Електронний засіб навчання (ЕЗН) – це програмне (віртуальне) середовище навчального призначення, орієнтоване на розширення інформаційних можливостей освітнього процесу, підвищення ступеня унаочнення навчального матеріалу, безпосередню взаємодію суб'єктів навчання, що зберігається на цифрових носіях інформації та відтворюється за допомогою цифрових засобів (персональний комп'ютер, планшет, мультимедійна дошка тощо) [2].

Нині професійними розробниками програмного забезпечення, а також окремими педагогічними (науково-педагогічними) працівниками створюється велика кількість електронних навчальних засобів, різноманітних за своїм призначенням, функціональними можливостями, програмним середовищем, що ускладнює формування єдиних підходів до їх класифікації.

Комплексний аналіз електронних засобів навчального призначення з інформатики показав їх суттєву відмінність за різними класифікаційними ознаками: дидактичною спрямованістю, функціонально-інструментальними засобами, програмно-технічною реалізацією тощо.

Серед електронних засобів навчального призначення особливе місце займають електронні підручники.

Електронний підручник (ЕП) – педагогічний програмний засіб, що повністю або частково охоплює теоретичний матеріал з основних розділів чи тем навчальної дисципліни. Для програмних засобів такого типу характерною є гіпертекстова структура навчального матеріалу, наявність систем управління з елементами штучного інтелекту, блок самоконтролю, розвинена мультимедійна складова [3, 24].

Електронні підручники, переконаний М. Жалдак, доцільно класифікувати за типом інструментальних засобів, що використовуються у процесі його розробки, а також носіями інформації та програмними засобами для їх відображення [3, 34].

Головним критерієм надання будь-якому засобу навчання статусу підручника має бути не тип носія інформації, а відповідність його змісту і структури встановленим педагогічним вимогам. Відповідно електронний підручник має відповідати вимогам, що висуваються до

традиційних засобів навчання та одночасно реалізовувати сучасні інформаційні можливості й розв'язувати нові дидактичні завдання. При цьому електронний підручник, забезпечуючи безперервність і повноту дидактичного циклу освітнього процесу, надає у розпорядження користувача (суб'єкта навчання) необхідний теоретичний матеріал, забезпечує організацію навчально-тренувальної діяльності, педагогічний контроль, інформаційно-пошукову взаємодію здобувачів освіти, математичне й імітаційне моделювання процесів і явищ з їх комп'ютерною візуалізацією, необхідні допоміжні (сервісні) функції тощо.

З метою успішного використання в освітньому процесі ЕП, зокрема як засобу підготовки студентів до медіаосвітньої діяльності, електронні підручники мають відповідати низці вимог, головню навчально-методичного, дизайн-ергономічного та технічного характеру [5; 8]. Проте ефективність використання електронного підручника на уроках інформатики зумовлюється не лише якістю підбраного навчального матеріалу та вдалою організованістю його структури – вирішальним чинником постає здатність педагога до дидактично правильного використання ЕП, що передбачає його раціональну інтеграцію у структуру заняття, максимальне використання усіх доступних переваг та дидактичних можливостей.

Навчально-пізнавальна діяльність майбутніх учителів інформатики з використанням електронних підручників може бути організована за такими основними напрямками [6; 7]:

- послідовне або вибіркове опрацювання навчального матеріалу;
- закріплення навчальних відомостей, засвоєних традиційними методами;
- дослідження сутності процесів і явищ за допомогою імітаційного комп'ютерного моделювання;
- закріплення вивченого матеріалу з використанням спеціально розробленої системи автоматизованого контролю (тестування);
- формування (удосконалення) практичних умінь і навичок розв'язування професійно-орієнтованих завдань;
- виконання віртуальних лабораторних робіт;
- робота з інформаційно-довідниковими ресурсами (довідковою системою, пошуковою системою, базами даних).

Знаковим представником програмних продуктів, що може успішно застосовуватися як засіб підготовки майбутніх учителів інформатики до медіаосвітньої діяльності є електронний підручник “Сучасні інформаційні технології”,

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

розроблений сервісно-освітнім центром "Інтершкола" спільно з центром освітніх інформаційних технологій "Новація" (м. Дніпро). Програмний засіб містить типові навчальні курси ("Програмне забезпечення персонального комп'ютера", "Microsoft Office", "Глобальна мережа Internet", "Апаратне забезпечення персонального комп'ютера"), кожен з яких включає такі складові:

- "Уроки" (усі уроки містять мету, завдання та навчальні відомості, що доповнюються аудіо лекцією й, за необхідності, відеоматеріалами);

- "Практичні завдання" (кожне завдання супроводжується детальним поясненням та відповідними ілюстраціями);

- "Тестування" (тестовий контроль здійснюється після вивчення кожної навчальної теми; тривалість тестування залежить від складності навчального матеріалу; оцінювання здійснюється у відсотках);

- "Допомога" (розділ допомоги покликаний ознайомити користувача з принципами організації матеріалу електронного підручника та основними елементами керування; допомога присутня у кожному вікні програми й здійснюється у вигляді відео та аудіосупроводів).

Розробниками електронного підручника "Сучасні інформаційні технології" велику увагу приділено використанню мультимедійних файлів, ілюстрацій, тестовому контролю навчальних досягнень студентів, самостійному виконанню практичних завдань.

Особливості використання електронного підручника "Сучасні інформаційні технології" як засобу підготовки майбутніх учителів інформатики до медіаосвітньої діяльності детальніше розглянемо на прикладі навчального курсу "Глобальна мережа Internet", що входить до складу ЕЗН. Зазначений курс охоплює практично всі аспекти знань, безпосередньо чи опосередковано пов'язані з використанням глобальної мережі Інтернет, принципами її функціонування та пошуково-інформаційними можливостями. Вивчення навчального курсу передбачає засвоєння студентами раціональних прийомів роботи з веб-сторінками у середовищі популярних веб-браузерів, електронною поштою, опанування способів організації віддаленого спілкування у чатах, форумах, програмах миттєвого обміну повідомленнями та ін. Велику увагу в електронному підручнику приділено мультимедійним навчальним роликам, тестам, наочним прикладам та практичним завданням, що дає змогу підвищувати рівень медіакомпетентності всіх учасників освітнього процесу [6, 10].

Навчальні відомості, наведені в ЕП,

доповнюються (ілюструються) великою кількістю графічних зображень (рисуноків, схем, діаграм, графіків та ін.), анімаційними об'єктами, відео та аудіофайлами, що дає змогу використовувати електронний підручник для організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Отже, електронний підручник "Сучасні інформаційні технології" може використовуватися для розв'язання широкого кола дидактичних завдань, залежно від типу навчального заняття у ЗВО (лекція, лабораторно-практична робота, семінарське заняття, самостійна творчо-дослідницька діяльність та ін.). При цьому значна частина допоміжних функцій викладача може перекладатися на електронний підручник, що забезпечує можливість педагогу більше зосередитися на індивідуальній роботі зі студентами, проведенні консультацій, керівництві студентською науковою роботою тощо.

Таким чином, можна виокремити основні позитивні аспекти застосування електронного підручника як засобу підготовки майбутніх учителів інформатики до медіаосвітньої діяльності, зокрема використання ЕП [4, 30]:

- полегшує розуміння навчального матеріалу за рахунок розширення способів представлення навчальних відомостей, активізації різних видів чуттєвого сприйняття (зорового, слухового, емоційного та ін.);

- забезпечує можливість для індивідуальної освітньої траєкторії студентів відповідно до власних пізнавальних можливостей та особистого досвіду навчальної діяльності;

- уможливорює організацію різних видів самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів на всіх етапах професійної підготовки у ЗВО;

- забезпечує можливість для організації автоматизованого педагогічного контролю, самоперевірки студентів з основних розділів і тем початкової дисципліни;

- уможливорює виконання допоміжних функцій викладача, пов'язаних з організацією освітнього процесу, забезпечення доступу до інформаційних ресурсів, ілюстрування навчальних відомостей, проведення контрольних заходів тощо.

Використання електронних підручників у процесі фахової підготовки майбутніх учителів інформатики дає змогу використовувати різні форми організації навчальної діяльності студентів: фронтальну, індивідуальну, парну, групову. Електронний підручник може використовуватися впродовж усього періоду заняття, або на окремих його етапах, залежно від поставлених дидактичних завдань. Зокрема, на етапі мотивації

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО МЕДІАОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

навчальної діяльності студентів за допомогою ЕП можна демонструвати презентації чи відеоролики, які розкривають важливість навчальної теми та її значення для подальшого опанування навчальної дисципліни й успішного виконання завдань майбутньої професійної діяльності. У процесі безпосереднього пояснення нового матеріалу, залежно від повноти навчальних відомостей, електронний підручник можна використовувати як автономно, так і у поєднанні з іншими формами й методами навчальної роботи студентів. У процесі виконання лабораторно-практичних робіт електронний підручник може використовуватися впродовж усього періоду виконання поставлених завдань, або лише на окремих етапах роботи. При цьому ЕП може містити лише загальне пояснення ходу виконання завдань, чи демонстрацію кінцевого результату, або передбачати детальний опис алгоритму дій студентів.

У процесі виконання лабораторно-практичних робіт електронний підручник дає змогу [4, 36]:

- оперативно отримувати доступ до інформаційних ресурсів, необхідних для опрацювання і виконання завдань лабораторно-практичної роботи;
- організовувати самостійну навчально-пізнавальну діяльність студентів, виконуючи організаційні, консультаційні та контрольні-діагностичні функції;
- швидко й ефективно контролювати правильність виконання усіх етапів лабораторно-практичної роботи студентів, задавати зміст і рівень складності контрольних заходів;
- розширити номенклатуру навчальних завдань, скоротивши час на їх розв'язання, аналіз та графічну інтерпретацію одержаних результатів;
- оптимізувати співвідношення навчальних завдань за їх кількістю та змістом, акцентувати увагу на найбільш значущих результатах роботи;
- підвищити ступінь індивідуальної роботи зі студентами, спрямованої на розв'язання поставлених завдань.

Більшість сучасних електронних підручників уможливають проведення контрольних-діагностичних заходів, спрямованих на виявлення рівня навчальних досягнень суб'єктів освітнього процесу. При цьому використовується система тестового контролю, що передбачає організацію педагогічного діагностування і автоматизовану перевірку й оцінювання одержаних результатів [1, 55].

Висновки. Використання електронних підручників у процесі професійного становлення майбутніх учителів інформатики виступає важливим засобом підготовки студентів педагогічних ЗВО до медіаосвітньої діяльності. Цілеспрямоване та системне використання

електронних підручників уможливує підвищення динаміки навчального процесу, урізноманітнення форм й методів навчальної взаємодії, забезпечує належні умови для самостійної творчої-дослідницької діяльності здобувачів освіти.

Використання електронних підручників дає змогу використовувати різні форми організації навчальної діяльності студентів: фронтальну, індивідуальну, парну, групову. Електронний підручник може використовуватися впродовж усього періоду заняття, або на окремих його етапах, залежно від поставлених дидактичних завдань.

Вирішальним чинником в умовах комп'ютерно-орієнтованого навчання є здатність педагога до дидактично правильного використання ЕП, що передбачає його раціональну інтеграцію у структуру заняття, максимальне використання усіх доступних переваг та дидактичних можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вембер В.П. Навчально-методичні вимоги до електронного підручника. *Педагогічні науки*. 2009. № 42. С. 50–58.
2. Вербицька С.І. Використання електронних засобів навчального призначення. *Педагогічні науки*. 2010. № 52. С. 36–47.
3. Жалдак М.І., Лапінський В.В., Шут М.І. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики: посібн. Київ: Дініт, 2004. 110 с.
4. Корбут О.Г. Електронний підручник як елемент освітнього середовища. *Педагогічні науки*. 2010. № 51. С. 24–46.
5. Мандрик Є.В. Сучасні навчально-методичні вимоги до електронних засобів дистанційного навчання для інженерно-технічного персоналу державної прикордонної служби України. *Педагогічні науки*. 2009. № 51. С. 67–69.
6. Муковіз О.П. Електронний підручник у системі навчально-методичного забезпечення ВНЗ. *Педагогічні науки*. 2011. № 56. С. 10–25.
7. Нищак І.Д. Використання інформаційних технологій у графічній підготовці майбутніх учителів трудового навчання. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. Чернігів: ЧДПУ, 2007. Вип. 45. С. 83–87.
8. Нищак І.Д., Юрків М.П. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках трудового навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Молодь і ринок*. 2021. № 1 (187). С. 32–37.

REFERENCES

1. Vember, V.P. (2009). Navchalno-metodychni vymohy do elektronnoho pidruchnyka [Educational and methodical requirements for the electronic textbook]. *Pedagogical sciences*. No. 42. pp. 50–58. [in Ukrainian].
2. Verbytska, S.I. (2010). Vykorystannia elektronnykh

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВВНЗ

zasobiv navchalnoho pryznachennia [Use of electronic teaching aids]. *Pedagogical sciences*. No. 52. pp. 36–47. [in Ukrainian].

3. Zhaldak, M.I., Lapinskyi, V.V. & Shut, M.I. (2004). *Kompiuterno-oriientovani zasoby navchannia matematyky, fizyky, informatyky* [Computer-based teaching aids for mathematics, physics, computer science]. Kyiv, 110 p. [in Ukrainian].

4. Korbuts, O.H. (2010). *Elektronnyi pidruchnyk yak element osvitnoho seredovyshcha* [Electronic textbook as an element of the educational environment]. *Pedagogical sciences*. No. 51. pp. 24–46. [in Ukrainian].

5. Mandryk, Ye.V. (2009). *Suchasni navchalno-metodychni vymohy do elektronnykh zasobiv dystantsiinoho navchannia dlia inzhenerno-tekhnichnoho personalu derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy* [Modern educational and methodological requirements for electronic distance learning tools for engineering and technical personnel of the State Border Guard Service of Ukraine]. *Pedagogical sciences*. No. 51. pp. 67–69. [in Ukrainian].

6. Mukoviz, O.P. (2011). *Elektronnyi pidruchnyk u systemi navchalno-metodychnoho zabezpechennia VNZ* [Electronic textbook in the system of educational and methodological support of universities]. *Pedagogical sciences*. No. 56. pp. 10–25. [in Ukrainian].

7. Nyshchak, I.D. (2007). *Vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii u hrafichnii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia* [The use of information technology in the graphic training of future teachers of labor education]. *Bulletin of Chernihiv Taras Shevchenko State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences*. Chernihiv, Vol. 45. pp. 83–87 [in Ukrainian].

8. Nyshchak, I.D. & Yurkiv, M.P. (2021). *Aktyvizatsiia navchalno-piznavalnoi diialnosti uchniv na urokakh trudovoho navchannia zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii* [Activation of educational and cognitive activities of students in the lessons of labor training by means of information and communication technologies]. *Youth & market*, No. 1 (187). pp. 32–37. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.04.2022

УДК 378:351.74-047.22+316.77]:343(477) (043.3)

DOI:

*Олена Гомонюк, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВВНЗ

У статті висвітлено особливості формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі ВВНЗ. З'ясовано, що соціально-комунікативна компетентність особистості формується, виходячи з досвіду спілкування в соціумі, в умовах взаємодії з оточуючими людьми, та вимагає певної сформованості знань, умінь і навичок, що здобуваються у процесі спеціально організованого навчання. Доведено, що соціально-комунікативна компетентність майбутнього офіцера є комплексом знань, умінь і навичок ділової взаємодії, що заснований на ціннісно-гуманістичних установах особистості та забезпечує ефективність комунікативної діяльності.

Ключові слова: формування; соціально-комунікативна; компетентність; майбутні офіцери; освітній процес.

Лім. 11.

*Olena Homoniuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Professor of the
Psychology and Pedagogy Department
Khmelnitskiy National University*

PECULIARITIES OF FORMATION OF SOCIAL-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE OFFICERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The author highlights the peculiarities of formation of social and communicative competence of future officers in the educational process higher military educational institutions (HEMI). It was found that the social and communicative competence of the individual is formed based on the experience of communication in society, in interaction with others, and requires a certain formation of knowledge, skills and abilities acquired in the process of specially organized learning.

It is proved that the social and communicative competence of the future officer is a set of knowledge, skills and abilities of business interaction, which is based on the values and humanistic attitudes of the individual and ensures the effectiveness of communicative activities.